

חאלד מוחייאל-דין

חזקתה כזאת כשהוא עומד על הבסיס שלו — והחזקה עצמה תהווה עימות כן וגלוי-לב בין דעותיהם.)

ואלה העקרונות:
● שלום של ממש, שבמסגרתו יחזור צה"ל לגבול ה-4 ביוני, בתנאי שיובטח בטחון ישראל והמדינות הערביות.
● הגשמת זכותו הלאומית של העם הפלסטיני, עלידי הקמת מדינה פלסטינית בצד מדינת-ישראל ופתרון צודק של בעיית הפליטים.
● על הניסוח אפשר להתחבא — ולהתחבא הרבה. אבל העיקרים ברורים. לגבי ההרכב, ברור שצריכים להשתתף במשלחת הישראלית כל התנועות, הגורמים וה-אנשים העומדים על בסיס רעיוני זה.
זאת צריכה להיות משלחת ישראלית, שתעמוד על הבסיס הציבורי הרחב ביותר האפשרי, שאיש לא יספק ברצינות בנאמנותה לקיום ישראל ולבחוננה, באי-תלותה בגורמים זרים וברמה האישית והמדינית של חבריה.

פנייה למצריים

ב ינתיים נמשכים המגעים, ונראה שיש התלבטות רבה בקרב המצריים, הקומוניסטים ושאר הגורמים.
אני רוצה לפנות אליהם, בשורות אלה, ולהעמידם על גודל אחריותם. הייתי רוצה לומר להם:

יכולה להתכנס ועידה שתהיה מופע-ראשה תעמולתי, לשם הפצת הסיסמאות של קאהיר ומוסקבה. תוכלו לשתף בוועידה כזאת גם משלחת ישראלית כלשהי, שתיראה בעיני ה-ציבור הישראלי כקומץ בלתי-אחראי.

מה תשיגו בוועידה כזאת? אולי קצת רוח תעמולתי. אולם אתם לא תתרמו שום תרומה לשלום — לאותו הסדר שגם אתם רוצים בו. לא תסלקו מלב הציבור הישראלי את החשד שאין בכוננתם להכיר באמת בקיום מדינתנו.

בסופו של דבר, תשרת ועידה זו רק את מחנה המלחמה והסיסמה בישראל, ותספק לו תחמושת במאבק על דעת-הקהל הישראלית והעולמית.

ומצד שני — אם תתנו יד לכינוס ועידת-שלום אמיתית, בה ישתתפו שוחרי-השלום משני הצדדים, שיסבירו באופן חופשי איש לרעהו (וליריבו) את השקפתם לגבי מהות השלום והדרך להשגתו, הרי תהיה זאת תרומה עצומה לעניין השלום.

כי ועידה כזאת יכולה ליצור שבר היסטורי בדעת-הקהל הישראלית, לשכנע את הרוב הגדול של הישראלים שאכן עבר זמנם של רעיונות הכיבוש והסיסמה, שהנהגה התחיל עידן חדש, שבו יתבסס בטחון ישראל על ריקמת-שלום, הכרה הדדית, רצון טוב ודו-שיח כן.

אני מציע לכם לשקול את הדברים בכובד-ראש. מי שבא להטיף מוסר לאחרים, חייב להטיף קודם כל מוסר לעצמו. ועל כן הייתי רוצה להוסיף מילה לעצמו, לאנשי השלום בישראל.

פרשה זו מבליטה מחדש, וביתר חריפות, את המחדל ההיסטורי שלנו ביצירת מחנה-שלום מלוכד.

בסתיו האחרון סירסמתי, מעל עמודי הארץ, קריאה לשיתוף-פעולה של כל חלקי מחנה-השלום, העומדים על הבסיס הרעיוני הנ"ל. קריאה זו לא נשאה עדיין פרי (ואיני משהירר את עצמי מחלקי באחריות למחדל זה).

עתה, לאור המצב החדש, על סיכויי וסכנותיו, לובש הצורך בליכוד זה צורה של חובה לאומית דחופה. אני מציע שכל התנועות, הגורמים והאנשים, השותפים יתחילו ב-הידברות רצינית בינם לבין עצמם, גם כדי לדון על מגמתה, מסגרתה, הרכבה, ושאר פרטיה של ועידת-בולוניה. עלינו להבטיח, עד כמה שזה תלוי בנו, שלא תוחמץ הזדמנות העשויה לפתוח פרק חדש בתולדות המדינה והמרחב כולו.

לצורך זה — כלומר, לשם בחירת חברי הוועד את הגושפוקה (List of sponsors), הוכן מצע — והוא המיסמך השנוי עכשיו במחלוקת.
הנוסח שנתקבל מדבר על התדרדרות המצב במרחב, הקיפאון במשאומתן התנגדות עמי העולם, המשך הכיבוש הישראלי בכוח הנשק, הסעיף הקובע הוא כלהלן:
"כל כן מוצע לכנס ועידה בינלאומית למען שלום וצדק במזרח התיכון, אליה יוזמנו ממשלת-ישראל מביין כל המעוניינים לדון באפשרות של הסדר בדרכי שלום; בעיקר, נסיגת כוחות ישראליים מן השטחים שהם מחזיקים בהם מאז מלחמת 1967; הגשמת תן המלאה של החלטת מועצת הבטחון של האו"ם מיום 22.11.67 והחלטת העצרת הכללית של האו"ם מיום 4.11.70, בכל פרטיה, כצעד ראשון לקראת הבטחון והעצמאות של כל המדינות והעמים במרחב; ההגשמה המלאה של הזכויות ה-צודקות של העם הפלסטיני; ערובות אפשריות להסדר ברי-קיימא לטובתם ולהבטחת קיומם של הכל".

עין פוליטית, שתקרא נוסח זה בעיון, תגלה מייד שיש בו כמה דברים שקשה לבלוע אותם ללא הבהרה נוספת. למשל:

● מדוע מוזכרת נסיגת צה"ל בנפרד מהגשמת החלטת מועצת-הבטחון? ומדוע מופיעה המילה "שלום" רק בכותרת הכינוס, אך לא בין העקרונות המפורשים?

● מה פירושה של המילים "כצעד ראשון לקראת...?" האם הכוונה לומר שהבטחון והעצמאות אינם מתגשמים בד בבד עם הגשמת החלטת מועצת-הבטחון? או (כפי שאני סבור) הכוונה היא רק להגיד לפלסטינים שהשלום המצרי-ישראלי הוא צעד ראשון לקראת הגשמת עצמאותם הלאומית, שאינה מוזכרת בהחלטת מועצת הבטחון?

● מה פירושה המילים "הזכויות הצודקות של העם הפלסטיני"? מדינה בצד ישראל ופתרון בעיית הפליטים, כפי שאנחנו מציעים — או המצע של אל-פחה, למשל?

● הגופים הסוציאליסטיים עמדו, כמוכר, על חומרת הניסוח, המקשה על שוחרי-השלום הישראליים לקחת חלק ביוזמה אחרי ויכוח, הוסכם על תוספת המסיגת במיקצת את הדברים, ובה נאמר: "אם הסדר לפי קווים אלה מספיק או אינו מספיק כדי לקיים שלום ברי-קיימא — הרי זה עניין לוויכוח... יכולות להיות דעות שונות על סדר העדיפויות בין שאלות אלה. ויכוח ועימות של דעות יכול רק לחזק את הלחצים למען הסדר צודק במזרח התיכון".

ברור שזוהי רק טיפוס, ויש להניח כי אותם אישים בעולם, אשר יתנו את שותפותם לחזקה כבעלי-הסוד, עוד יגידו את שלהם על הניסוח הסופי.

יתכן מאוד כי דהקא המצרים לא יתקשו על ניסוח נוקשה מדי. ולראייה: כעבור חודש בלבד, ב-13 במאי, השתתף חאלד מוחייאל-דין בכנס תנועת-השלום הבינלאומית בבודפשט, ושם נתן את ידו לניסוח קריאה בעניין המזרח התיכון המנוסח בצורה הרבה יותר סבירה, וגם קרובה יותר לעמדת חוגי-השלום בישראל.

נוסח זה אומר:

"כינון השלום במזרח התיכון מחייב... הגשמתן ללא סייג של החלטת מועצת הבטחון מיום 22.11.67 והחלטת עצרת האו"ם מיום 4.11.70; נסיגת הכוחות הישראליים מכל השטחים המוחזקים מאז מלחמת 1967; ההכרה בכל המדינות במרחב ובזכויות הלאומיות והגישות של העם הערבי הפלסטיני; הערובה לעמים הנוגעים בדבר להיות ולהתפתח על פי בחירתם. בכך יוצרו התנאים להסדר-שלום ברי-קיימא".

יתר על כן, בקריאה של בודפשט כלולה פנייה מפורשת אל כוחות-השלום בישראל. נאמר שם:

"העמים וכוחות-השלום והקידמה בעולם — ובכלל זה הכוחות האנטי-סימפוניסטיים בישראל — חייבים לפתח את פעולותיהם על פי קווים מציאותיים... לחייב את הזכויות ה-חוקיות של כל העמים במרחב, ובכללם העם הערבי הפלסטיני, להיות בחופש במולדתם".

את מי להזמין

ה שאילה השניה שעמדה על סדר היום של הפגישה המכינה היתה, כמוכר, בעיית הרכב הוועידה. זוהי הבעיה המכרעת לגבי כל ועידה, יעל אחת כמה וכמה לגבי ועידה כזאת, העשויה להיות היסטורית.

ידידי האיטלקים סיפרו לי שיש ויכוח על שלוש נקודות, שבהן נוטה הרוב הקומוניסטי לעמדות שאינן מקובלות עליהם, והן:

● להזמין גם חוגי-ימין אירופיים,
● להעניק לבעיית הפלסטינית רק חשיבות מיטתית,
● לא לקבוע לפי שעה את מיתת היוזמות של המזמנים מישראל, ולדחות את שאלת ההשתתפות הישראלית לפגישה הבאה של הוועדה המכינה, שתיערך באוקטובר.

העניין הראשון עורר זעם בקרב היוזמים הסוציאליסטיים. הקומוניסטים מקיימים ברית כימעט-גלוויה עם הימין הבריטי בצרפת, והם מעוניינים לשתף אותו ביוזמות במזרח התיכון. בשביל אנשי השמאל, מניעת השתתפות כזאת היא כימעט "ייהרג ולא יעבור".

העניין השני הוא קשה לבליעה לכל אדם המאמין, כמונו, שאין ערך ברי-קיימא לשלום בלי השתתפותם המלאה של הפלסטינים, וכתרון בעייתם הלאומית. השלום מספתיים לעניין הפלסטיני בנוסח ההחלטות, מבלי לשהף את הפלסטינים עצמם כצד שווה-זכויות, פוגע בחשיבות הוועידה.

העמדה המצרית מוכתבת, כמוכר, על-ידי המתחות הסמויה הקיימת בין קאהיר (הדוגלת בהסדר שלום) ובין הפידיאון (המתנגדים רשמית להסדר). יתר על כן, קאהיר מרוגזת בגלל יוזמת אלג'יריה, המתכוננת לכנס באותה עת עצמה מעין "ועידת אנטי-שלום" — כינוס אלג'ירי-פלסטיני-קומוניסטי, שנועד להתנגד רשמית לכל שלום המכיר בקיום ישראל.

(המפלגה הקומוניסטית האיטלקית רוקדת על שתי החתונות המנוגדות. אין זה כליכך מפתיע. לפני שנה שוחחתי ורבותי במשך חצי לילה עם האיש הקובע בה בעניין זה, גיאנץ קארלו פאייסה, אדם סימפאטי מבחינה אישית, שרעיתו היא יהודיה. הוא ניסה לשכנע אותי שאפשר לתמוך בפידיאון תוך התנגדות למצע הפידיאון, והלוליינות הדיאלקטית שלו היתה מלאכת-מחשבת.)

אולי זה מותר שאנחנו, שוחרי-השלום הישראליים, מעוניינים בהשתתפות הפלסטינים. אולם בעניינו תובע זאת האינטרס הישראלי. עלינו לשכנע את הפלסטינים בצורך בדו-קיום של שתי מדינות לאומיות, ישראל ופלסטין, זו בצד זו. איני רואה גם שום הצדקה במניעת השתתפותם של פלסטינים לאומיים ושוחרי-שלום מן השטחים המוחזקים.

הנעלם הישראלי

ה בעייה המכרעת היא, כמוכר, השלישית: השתתפות הישראלים. בארץ היה מי שפירסם הודעת-שקר, כאילו הוזמן לחזקתה. האמת הפשוטה היא שאיש לא הוזמן, ואיש לא יכול היה להיות מוזמן — מפני שכלל לא הוחלט עדיין את מי להזמין, ועל איזה בסיס. מובן שתומך ריק"ח — בתחומם של היוזמים הקומוניסטיים. גם יתכן שיוזמנו שניים-שלושה אנשים פרטיים, מן הסוג המוכנים לחתום על כל דבר ולהשתתף בכל כנס, אפילו ישרת מגמות מסוימות, כדי להתפרסם ולקנות אחיזה בוויה המדינית.

השאלה האמיתית היא: האם ישתתפו נציגי תנועת-השלום הישראלית, שהציבור הישראלי (לפחות אותו חלק מנו, הרוצה בשלום, והמוכן לשלם עבורו את המחיר) רוחש להם אמון, ויראה בהזמנתם הכרה בקיום המדינה ובזכותה לריבונות ולבטחון?

אלה הן, על כן, שתי השאלות העיקריות העומדות על סדר-היום, ושהתשובה עליהן תכריע לגבי מהות הוועידה:

● מצע הוועידה,
● השתתפותה של משלחת ישראלית אמינה וייצוגית.

לגבי המצע, ברור היכן עומדת תנועת-השלום הישראלית, על כל חלקיה הרציניים. אפשר להגדיר את עמדתה בכמה עקרונות-יסוד, ואלה צריכים להחת את בסיסה של ה-וועידה, (לפחות אסור שהבסיס המוסכם יסתור עקרונות אלה. מותר שכל צד יבוא ל-